

Länsstyrelsen
Värmland

Samhällsbyggnad
Emil Jessen
010 - 224 73 11

YTTRANDE

Datum
2020-01-15

Sida
1(4)
Referens
Dnr. 400-8854-2019

Regeringskansliet, Finansdepartementet
Jakobsgatan 24
103 33 Stockholm

fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.sba.spn@regeringskansliet.se

Yttrande över Finansdepartementets delrapport av uppdraget Nationellt tillgängliggörande av digitala detaljplaner

Ärendet

Finansdepartementet har den 30 september 2019 översänt rubricerad rapport upprättad av Lantmäteriet för remiss. Rapporten ingår som del i regeringsuppdraget Digitalt först, där samhällsbyggnadsprocessen är särskilt utpekad. Lantmäteriet har i sin tur fokuserat på hanteringen av detaljplaner i första hand då digitalisering av den processen skulle ha störst betydelse.

Sammanfattning

Länsstyrelsen välkomnar att det komplexa arbetet för en digital planprocess fortskrider och ser att Lantmäteriet på ett föredömligt vis belyser flera avgörande frågor samt lämnar förslag på hur ansvar ska fördelas. Lantmäteriet fokuserar på att bygga en grund som är skalbar för vidareutveckling då alla frågor inte går att lösa i ett inledande skede. Omställningen mot en digital planprocess är bevisligen komplex och Länsstyrelsen Värmland är mån om att den grund som byggs blir skalbar som önskat och har därför ett antal reflektioner och inspel till fortsatt process.

Roller och ansvar

I framtagna rapport redovisar Lantmäteriet ett antal förslag till ansvarsuppdelning mellan olika aktörer. Ett tydligt ansvar (och skyldighet) ges till kommunen som planupprättare, t.ex. att ta fram detaljplaner enligt lagen och förordningen om geografisk miljöinformation och att följa upprättad standard, sannolikt enligt Boverkets kommande författningar. Utöver kommunen är det främst Boverket och Lantmäteriet som särskilt pekas ut för att ansvara för vissa åtaganden.

Länsstyrelsen noterar att i rollen användare ryms "annan myndighet", en kategori som bl.a. länsstyrelserna kan antas falla under. Det är svårt att utläsa ur rapporten vad användarrollen innebär. När det kommer till Länsstyrelsens roll i planprocessen är det enligt Länsstyrelsen Värmland avgörande att myndigheten exempelvis ges möjlighet, inom ramen för användare, att underremittera digitala planer som inkommit till myndigheten genom plattformen. En

möjlighet att bifoga instruktioner, sätta svarsdatum och dessutom ta emot remissyttranden genom plattformen för att nyttja möjligheten till en sömlös digital samhällsbyggnadsprocess bör finnas.

Frågan som exemplifieras ovan kan utökas till att omfatta även andra myndigheters behov av deltagande i planprocessen. En följdfråga som uppstår blir då om ansvar i förhållande till plattformen, utöver ett passivt användande, behöver pekas ut särskilt.

Gällande vilken styrmodell som ska tillämpas för att utpeka ansvar för upprätthållandet av systemen så tillstyrker Länsstyrelsen Värmland Lantmäteriets bedömning kring alternativ två – tvingande krav på samarbete genom författning.

Konsekvenser

Länsstyrelsen noterar att Lantmäteriet bedömer att förslaget innebär implementeringskostnader för kommunerna. Avsikten är att rapportera kostnadsanalys samt förslag till finansieringsmodell senare under våren. Länsstyrelsen Värmland är verksam i ett län med företrädesvis små kommuner med små personalresurser inom planhandläggning och GIS/GIT, ibland ingen egen sådan personal alls. Kännedom om förutsättningarna för många av landets kommuner tydliggör behovet av att säkerställa att kravet på digital omställning följs av någon form av implementeringsstöd. Ekonomiskt och/eller kompetens-/resursmässigt. I rapporten nämns också möjligheten att finansiera omställningen genom anslag för implementering av EU:s Inspire-direktiv. Länsstyrelsen har uppfattningen att specifikationen av dessa kostnader och tänkta anslag behöver förfinas och förtydligas ytterligare i god tid innan författningar som innebär krav för olika parter träder ikraft.

Ytterligare frågor att belysa

Rapporten visar på en bredd av sakfrågor och ansvarsfrågor att lösa innan en digital planprocess är möjlig. Några ytterligare frågor som Länsstyrelsen Värmland önskar att skicka med för fortsatt utredning eller förtydligande följer nedan.

I rapporten tas digitalisering av befintliga planer upp. Det framgår att frågan arbetas med men att den i detta skede inte är aktuell då uppdraget i första hand omfattar utformning av krav för nya detaljplaner. Rapporten inleds med att illustrera att det i dagsläget är svårt för exempelvis en planerare att analysera ett geografiskt område utan stora manuella handpåläggningar. Vidare uppges att över 130.000 gällande detaljplaner finns i landet. Antalet nya detaljplaner kommer under överskådlig tid utgöra en mindre andel av det totala antalet. Länsstyrelsen befarar att de verkliga vinsterna med en digital planprocess kommer först när alla planer är digitala och förespråkar därför en högre ambitionsnivå läggs vid denna viktiga, om än komplexa fråga.

De parter som omnämns i rapporten är relativt få; de utgör de mest centrala parterna i framtagande av detaljplaner enligt plan- och bygglagen och för hantering av plattformen. Länsstyrelsen är en central myndighet i planprocessen men omnämns endast en gång i rapporten vilket är en brist. Som nämnts ovan under avsnittet *roller och ansvar* har Länsstyrelsen en del frågor kring sin egen

och andra myndigheters aktiva roll i planprocessen. Hur plattformen och lagstödet utformas för att den digitala planprocessen ska bli en smidig lösning kring data-/informationskällan, utan att planprocessen och parallella ärenden såsom tillståndsprövningar i domstol eller på andra myndigheter måste hantera kopior av handlingar utanför plattformen är en fråga av stor vikt som behöver hanteras. I sammanhanget uppstår frågan om övriga relevanta myndigheter kommer att ges uppdrag och anslag att klara av omställningen. För att erhålla önskade effekter av digital detaljplanering ser Länsstyrelsen Värmland att detta är avgörande.

Andra planupprättare, av andra planer än detaljplaner, utreds inte i detta uppdrag. Länsstyrelsen saknar ändå en redovisning av vilka andra aktörer som på sikt behöver ingå i en plattform som den föreslagna. Där utmärker sig enligt Länsstyrelsen först och främst Trafikverket med de planer för infrastruktur som tas fram enligt väglagen och lag om byggande av järnväg. Även planering för exempelvis koncession för kraftledningar skulle kunna ingå. När kommunernas översiktsplanering på sikt ska ingå i systemet bör även regionorganens regionala utvecklingsplaner omnämnas i sammanhanget, i de delar som rör fysisk planering.

Rapporten redogör för att studerade formkrav i ett första steg handlar om tvådimensionella digitala planer men att det på sikt bör arbetas för att fysisk planering ska tredimensionell. För att tillgodogöra sig flera av vinsterna med tredimensionella planer bör rimligen även grundkartor i någon mån göras tredimensionella. Kommande arbete bör inkludera även detta i syfte att bättre illustrera vilka utmaningar som kvarstår.

Länsstyrelsen önskar ett utökat resonemang om hur andra dokument förutom plankartan som tillhör planprocessen ska hanteras eller inte hanteras genom plattformen. Missiv, planbeskrivningar, samrådsredogörelser och utredningar eller illustrationshandlingar är exempel på vanliga handlingar som måste hanteras i ett digitalt flöde för att planprocessen ska kunna bli *en* process. Är det tänkt att även dessa handlingar hanteras genom föreslagen plattform eller måste de hanteras med en separat process i ett parallellt system?

Plattformen måste möjliggöra för kommunen att fullfölja offentlighetsprincipen. Hur detta ska ske rent praktiskt behöver utvecklas. Exempelvis vilka formkrav som slutligen ställs på plattformen, för att ansvariga aktörer ska kunna göra utdrag plattformen för att lämna ut begärda handlingar. Är det möjligt att skapa en PDF/papperskarta från en digital detaljplan som är skapad för att läsa i en digital miljö eller kan t.ex. kommunen säga ha tillgodosett lagens krav genom att hänvisa till en webblösning med ett digitalt tittskåp? Frågan är inte tillräckligt belyst, anser Länsstyrelsen.

Arkivering och gallring är en lagstyrd aktivitet som i högsta grad omfattar planhanteringen. Rapporten berör detta men inga nya instruktioner föreslås att gälla Riksarkivet och inga behov av ändringar i författning t.ex. arkivlag lämnas. Med tanke på tidigare oklarheter kring digital arkivering och att Riksarkivet inte tycks ha deltagit i arbetet som ligger till grund för rapporten ställer Länsstyrelsen frågan om detta inte är något som bör genomlysas för att inte stöta på hinder senare i processen. Om detta redan gjorts är det något som inte framgår av rapporten.

Länsstyrelsen kan av rapporten och tidigare arbeten under uppdraget Digitalt först se att en digital planprocess har stor potential att spara tid och resurser. Vinsterna har beskrivits framförallt för direkt berörda och inblandade parter. Det är dock sannolikt att omställningen innebär positiva sidoeffekter för andra, indirekt kopplade myndigheter, samt för forskning och andra. Med digitala plandata och byggnadsdata kan analys av landets bebyggelse göras med oanade nya möjligheter för en utökad strategisk planering. Detta kan öppna för oförutsedda nyttor. Länsstyrelsen Värmland tror att det vore fruktbart att belysa dessa sidonyttor tydligare.

Landshövding Georg Andrén har fattat beslut i detta ärende. Plan- och infrastrukturhandläggare Emil Jessen har varit föredragande. I den slutliga handläggningen deltog också Länsråd Johan Blom, verksamhetschef Bengt Falemo och enhetschef Johan Rosqvist.